

tacolelor, e o plăcută și rodnică întâlnire ce se poate repeta zile de-a rândul așa cum mulți au și făcut-o. Am întâlnit sub fard și mască chipuri de actori de mult cunoscuți nouă, dintre care mulți ne-au și fost oaspeți dragi și revederea chiar fotografică ne-a bucurat. Am întâlnit scene și montări prezentate amănunțit în machete iscusite de la care am învățat.

Nu ni s-a mai părut curioasă decât agitația din cuprinsul unui muzeu, febra curioasă care luase locul reveriei grave ce se arborează într-un asemenea loc. Era o expoziție tină și vie ca și arta ce o zugrăvea. Specialistul află în plus, neinițiatul învață, novicele capătă primele noțiuni și toți au sentimentul unui mare respect pentru tot ce a izbîndit teatrul în cei 40 ani ai puterii sovietice.

Și în acest cadru înălțător artistic, nu ne-am putut stăpîni un sentiment de mîndrie citind pe afișele unor mari teatre moscovite aceste nume: I. L. Caragiale, Tudor Mușatescu, Mihail Sebastian... Solii teatrului românesc și-au găsit prețuirea artei lor!

Căutam un final care să poată expune plastic admirația unui vizitator al acestei expoziții. Am găsit însă în carnetul meu notate următoarele date:

În Rusia în 1914 existau 172 de teatre, în U.R.S.S. funcționează azi 508: 355 de teatre de dramă, 32 de operă și balet, 101 pentru copii și de păpuși, 20 de operetă și comedie muzicală!

Al. P.

Amintiri ce nu se vor stinse

La Oravița, în pitoreasca localitate din sud-vestul Banatului, s-au pus bazele celui mai vechi edificiu de teatru din țara noastră. Nu e greu să-l găsești. Urci cu autobuzul panta lină a străzii principale și ajungi, după câteva minute de mers, în dreptul parcului Malinovski. Cotești la stînga și în față-ți apare o clădire mare, demodată, pe al cărei frontispiciu scrie: Cinematograful „23 August”. Nu-ți pare nimic deosebit. Urci cele patru trepte de piatră, treci prin holul înșesat de lume și intri în bătrîna sală, migălos împodobită. Aici rîmii impresionat. Lojile, de

Clădirea vechiului teatru din Oravița

un galben deschis, poartă ornamente în formă de ghirlande, bătînd în auriu, căroră doar șirul anilor le-a șters din frumusețe. Frontalul scenei și cele două balcoane îți atrag atenția prin bogăția figurilor arhitectonice și prin măreția construcției.

Fără voie, aluneci cu gîndul în urmă, la vremea cînd în orașelul pitit între dealuri s-au pus bazele acestei monumentale clădiri. Scaunele îmbrăcate într-un pluș roșu, închis, păstrează încă din frumusețea lor trecută, deși în mare parte sînt roase și ciuntite din neglijența multora.

Teatrul acesta, azi sală de cinematograf, este cel mai vechi din țară.

Acum, cînd se împlinesc 140 de ani de la zidire, creionăm cîteva date din istoricul său. În anul 1815, românul macedonean Ion Niuni, „markscheider”, adică funcționar regesc la întreprinderile miniere din Oravița, cere președintelui minelor, lui Procopie Lhotra de Zmislov, să satisfacă dorința cetățenilor orăvițeni de a se zidi un teatru în urbea lor. Consiliul „Societății miniere comerciale” aprobă cererea la data de 23 ianuarie

1816. La 24 martie același an, cei doi funcționari ai minelor deschid o listă de subscripție, care dă un rezultat neașteptat: 5133 florini și 1 creițar, în valută vieneză. Lista de subscripție e semnată de muncitorii mineri, țărani din împrejurimile Oraviței, comercianți, funcționari, meseriași. În fruntea semnatarilor se află Petru Iorgovici (fratele istoricului bănățean Paul Iorgovici), pe atunci protopop ortodox român la Vărădia.

Deschiderea festivă are loc la 5 octombrie 1817, fiind invitat cu această ocazie și împăratul Austriei, Francisc I.

Sosirea împăratului nu aduce decit supticuni. Bucuria succesului se transformă într-o anchetă pe care o ordonă Francisc I, convins fiind că zidirea teatrului s-a realizat prin importante sustrageri de bani din vistieria statului.

Această primă dezamăgire nu descurajează pe iubitorii de artă. Ei știu că statul austriac e meșter priceput în smulgerea fără milă a bogățiilor teritoriilor supuse, dar prea puțin interesat în creșterea nivelului de cultură al maselor.

Primele reprezentații teatrale sînt date de „Clubul diletanților” din Oravița, condus de arhitectul Ion Niuni, și de formații austriece. Treptat, nivelul artistic al spectacolelor crește. În anul 1863 ia ființă pe lângă teatrul din Oravița „Reuniunea de muzică și cîntări”, care prin serate muzicale, concerte și reprezentații teatrale cultivă cîntecele populare și muzica clasică, fiind un important centru de cultură al tineretului aparținînd diferitelor naționalități.

După 1866, ținutul nostru trece în administrație maghiară. Asuprirea socială și națională a popoarelor din monarhia austro-ungară intensifică nemulțumirile.

În acest timp, orăvițenii primesc cu bucurie, la 30 august 1868, pe artiștii bucureșteni în frunte cu Mihai Pascaly. Jocul lor e urmărit cu nesaț de ascultători. Tînărul Mihail Eminescu se află ca sufler în această trupă, petrecîndu-și trei zile din zbuicîmăta lui viață în Oravița.

În 1872, interiorul ruinat al teatrului este supus unei reparații generale.

Apoi, peste cîțiva ani, viața culturală a orașelului cunoaște un eveniment deosebit. Pentru prima dată opereta lui Ciprian Porumbescu, *Crai nou*, este prezentată pe scena teatrului din Oravița, la 26

decembrie 1888 (7 ianuarie 1889, stil nou).

Succesul ei determină pe Vasile Alecsandri, autorul libretului, să-i propună lui Caragiale primirea operetei pe scena Teatrului Național din București.

Anii următori se remarcă prin activitatea artistică a diletanților și reprezentațiile ansamblului lui Zaharia Birsan din București. După începerea primului război mondial, teatrul este transformat în spital militar. În anii de după război, teatrul din Oravița primește vizitele Teatrului Național din Cluj și ale celor din București și Craiova. La 1 septembrie 1920 și 3 februarie 1923, cunoscutul tenor Traian Grozăvescu vrăjește cu arta talentului său pe spectatorii veniți în mare număr să-l asculte, iar la 5 noiembrie 1931, are loc aici concertul festiv al marelui George Enescu.

În anul 1933, pe scena bătrînului teatru orăvițean se instalează ecranul alb al cinematografului.

Astăzi, locuitorii Oraviței privesc la teatrul lor cu o mindrie nu lipsită de tristețe. Oare nu merită clădirea celui mai vechi teatru din țară să adăpostească un muzeu sau o scenă de teatru în locul ecranului de pînză albă?

Virgil STOLOJAN

Forul măiestriei

Cu toată sobrietatea marilor înfăptuiri, ni s-a vestit înființarea Asociației oame-nilor de artă, menită să înmănucheze tot ceea ce mișcarea noastră teatrală și muzicală are mai valoros.

Scopul acestui for, în care creatorii se vor întîlni, nu spre a-și măsura forțele, ci spre a și le împleni în vederea ridicării nivelului măiestriei tuturor slujitorilor Thaliei și Euterpiei, este de a lărgi orizontul artei, de a desăvîrși noblețea liniei ei — mi-a precizat artistul emerit Niki Atanasiu, prim secretar al Asociației.

Sînt probleme de creație — a contînuat el apoi — care-și așteaptă soluția competentă; sînt țări și popoare care așteaptă să între în contact strîns cu noi spre a ne cunoaște comorile de artă sau spre a ni le împărtăși pe ale lor. O seamă de aspirații ale artiștilor noștri vor